

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 1

2010 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇEKANUNU TASARISI İLE 2008 YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİN HESAP KANUNU TASARISI PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU GÖRÜŞME TUTANAKLARI

BAŞKAN: Mehmet Mustafa AÇIKALIN (Sivas)
BAŞKANVEKİLİ: Recai BERBER (Manisa)
SÖZCÜ : Hasan Fehmi KINAY(Kütahya)
KÂTİP : Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

-----O-----

26.10.2009

İ Ç İ N D E K İ L E R

- BÜTÇE VE KESİN HESAP KANUNU TASARILARININ SUNUMU

S Ö Z A L A N L A R

BİRİNCİ OTURUM.....	2
MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon)	2
HASİP KAPLAN (Şırnak).....	2
MALİYE BAKANI MEHMET ŞİMŞEK (Gaziantep)	2
MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon)	13
MALİYE BAKANI MEHMET ŞİMŞEK (Gaziantep)	13
Kapanma Saati: 17.07	13

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 2

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.40

BAŞKAN : Mehmet Mustafa AÇIKALIN (Sivas)

BAŞKAN VEKİLİ : Recai BERBER (Manisa)

SÖZCÜ : Hasan Fehmi KINAY (Kütahya)

KÂTİP : Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

0

BAŞKAN – Sayın üyeler, Plan ve Bütçe Komisyonunun 23'üncü Dönem Dördüncü Yasama Yılı'nın İkinci Birleşimini açıyorum.

Çoğunluğumuz vardır, görüşmelere geçiyorum.

Gündemimizde 2010 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı, 2008 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı ile ilgili Maliye Bakanının sunuşu yer almaktadır.

Ancak sunuştan önce, 2010 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı ile 2008 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçeli Kesin Hesap Kanunu tasarılarının Plan ve Bütçe Komisyonundaki müzakerelerine ilişkin olarak;

1) Müzakere programında meydana gelebilecek değişiklikler konusunda Başkanlığa yetki verilmesi,

2) Komisyonunda konuşma sürelerinin bütçenin tümü üzerindeki görüşmelerde Komisyon üyeleri için yirmi dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika, bakanlık ve kurum bütçeleri üzerinde görüşmelerde ise Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika ile sınırlandırılması,

3) Sayın bakanların bütçe sunuş konuşmalarının otuz dakika ile sınırlandırılması,

4) Söz ve soru konusunda Komisyon üyelerine öncelik verilmesi,

5) Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz kaydının müzakerelerin başlamasını takiben iki saat içinde bizzat Başkanlığa başvurmak suretiyle yapılması konusunda Başkanlığın yetkili kılınması,

6) Soru sorma süresinin Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika olmak üzere on beş dakika ile sınırlandırılması,

7) İç Tüzük'ün 33'üncü maddesine göre tam tutanak tutulması,

8) Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı görüşmeleri sırasında bağlı cetvellerde veya hazine yardımlarında meydana gelebilecek değişiklik ve teknik düzeltmelerle ilgili olarak Başkanlığa yetki verilmesi,

9) Gerekli hâllerde ivediliği olan tasarı ve tekliflerin Komisyon gündemine alınıp müzakere edilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum:

HASİP KAPLAN (Şırnak) – Sayın Başkan...

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, söz alabilir miyim; bir önerim olacak çünkü.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, önceki yılki bütçe görüşmelerinde her bakanlığın bütçesinin görüşülmesini müteakip parti gruplarına kısa bir söz hakkı verilmesi de kararlaştırılmıştı. Sanıyorum bugün okuduğunuz metinde böyle bir madde yoktu. Bu maddenin de ilavesinin yararlı olacağını düşünüyorum. Çünkü bu, Komisyonun artık gelenekleri arasına girmiş bir düzenleme oldu.

BAŞKAN – Evet, bu öneriyi kabul ediyoruz, metne derç ederiz onu.

Buyurun Sayın Kaplan.

HASİP KAPLAN (Şırnak) – Sayın Başkanım, Bütçe Komisyonumuz kırk üyeden oluşuyor. Demin söz almamın nedeni, Sayın Hamzaçebi de dile getirdi. Grupların ayrıca bakanlık bütçeleri konusunda bir görüşme hakkı olmalı, üyelerin de belirtilen sürelerle konuşma hakları olmalı. Çünkü bakanlık bütçeleri konusunda grupların görüşlerini on dakikada dile getirmek mümkün değil. 25 çarpı on dakika 250 dakika yapar iktidar partisi, onun karşısında grubu olan bir parti olarak, DTP olarak on dakika konuşma gibi bir durum, adaletsiz, eşitlikçi olmayan bir durum var.

Sanıyorum önceki uygulama teamül gereğidir. Biz de bunu iyi niyetle hep koruduk, onu suistimal etmedik. Önceki duruma dönüşü talep ediyorum ve arkadaşlarımızın uygun göreceğine inanıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Kaplan.

Evet, bu öneriler çerçevesinde okuduğum maddeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Evet Sayın Bakan, konuşmalarınızı yapmak üzere size söz veriyorum efendim.

Buyurun.

MALİYE BAKANİ MEHMET ŞİMŞEK (Gaziantep) - Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, basınıızın değerli temsilcileri, konuşmama başlarken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan 2010 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanun Tasarısı ile 2008 Yılı Kesin Hesap Kanun Tasarısı'nın görüşmelerine başlıyoruz.

Huzurlarınıza getirdiğimiz 2010 yılı bütçesi, AK PARTİ hükûmetlerinin sekizinci bütçesi ve yeni kamu mali yönetim anlayışına uygun olarak hazırladığımız beşinci bütçedir.

Bu bütçe, orta vadeli programla uyumlu, küresel ekonomik krizden çıkış bütçesidir. Ülkemizin ekonomik ve mali istikrarını sürdürmeyi esas alan bir bütçedir.

Sayın Başkan, yapacağınız yoğun çalışmalar için şimdiden size ve değerli komisyon üyelerine teşekkür etmek istiyorum.

Dünya ve Türkiye ekonomisinin görünümü ile ilgili bir değerlendirme yaptıktan sonra, 2008 yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı ve 2010 yılı merkezî yönetim bütçesine ilişkin sizleri bilgilendireceğim.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 3

Sayın Başkan, değerli üyeler, küresel finansal piyasalar son iki yıldır dünyayı hem mali hem de sosyoekonomik açıdan ağır şekilde etkileyen ciddi bir kriz ile karşı karşıya kalmıştır. Küresel ekonomide likidite şartları sıkılaştı, risk algılamaları bozuldu. Kredi piyasalarında ciddi bir daralma yaşandı.

Slaytlarla da göreceğiniz gibi gerek Amerika'da gerek Avrupa'da kredi koşullarında çok ciddi bir sıkılaşma yaşandı. Tabii ki bu, reel ekonomileri ciddi bir şekilde etkiledi.

Dünyayı etkisi altına alan kriz, büyüme oranlarını sert bir biçimde düşürdü. Nitekim 2007 yılında yüzde 5,2 olan küresel büyüme, krizin derinleşmesiyle birlikte 2009 yılında yerini İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşanan en büyük daralmaya bıraktı. Küresel ekonomideki daralmanın bu sene yüzde 1,1 olması beklenmektedir.

Yine slaytlarda göreceğiniz gibi, birkaç ülke var tabii ki, bu sene büyümesine devam eden ama büyüme oranlarında genel olarak bir daralma söz konusu, büyümede bir düşüş söz konusu.

Alınan önlemlere rağmen daralan toplam talep ve beklentilerdeki bozulma sonucu, dünya ticaret hacminin, bu yıl yüzde 11,9 oranında küçülerek son altmış yılın en büyük daralması beklenmektedir.

Toplam talepteki sert daralma ve emtia fiyatlarındaki düşüş, bütün dünyada enflasyon oranlarının hızla gerilemesine yol açmıştır. Küresel enflasyonda 2008'in ikinci yarısında başlayan düşüş eğilimi, 2009 yılında da devam etti. Emtia fiyatlarındaki göreceli yükselmeye rağmen, kısa dönemde dünyada enflasyonun düşük düzeyde seyretmesi beklenmektedir. Çünkü yüksek çıktı açığı enflasyonist baskıları sınırlayacaktır. Ancak önümüzdeki yıllarda çıktı açığının azalmasıyla birlikte enflasyonun yükselmeye başlayacağı da beklenmektedir.

Küresel krizde en kötünün geride kaldığına dair algılamaların güçlenmesi, emtia fiyatlarındaki hareketlenmeyi de beraberinde getirdi. 2010 yılından itibaren enerji fiyatlarındaki olası yükseliş, bizim gibi net enerji ithalatçısı ülkeler için bir risk unsuru oluşturmaktadır.

Bu slaytlarda da göreceğiniz gibi emtia fiyatlarındaki düşüş sadece bu yıla özgün, muhtemelen önümüzdeki yıllarda bir yükseliş söz konusudur.

Krizle birlikte bütün dünyada işsizlikte bir artış yaşandı. Kısa vadede işsizliğin özellikle gelişmiş ülkelerde yükselmeye devam etmesi beklenmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde işsizlik oranının 2007 yılında yüzde 4,6'dan 2009 yılında yüzde 9,3'e -ki, şu anda yüzde 10 civarında bir rakamda dolaşıyor- İspanya'da aynı dönemde yüzde 8,3'ten yüzde 18,2'ye, İrlanda'da yüzde 4,5'ten 12'ye gibi, gördüğünüz gibi bütün ülkelerde işsizlikte çok ciddi artışlar söz konusu. Bazı ülkelerde bir miktar az, bazı ülkelerde bir miktar daha çok.

Maalesef küresel krizle birlikte dünyada yoksulluk da artmıştır. Dünyada 1,2 milyar kişinin günlük geliri 1,25 doların altındadır. Bu rakam, dünya nüfusunun neredeyse yüzde 21,3'üne tekabül etmektedir. Sahra Altı Afrika'da bu oran yüzde 47 civarında ve Güney Asya'da yüzde 35 civarındadır.

Türkiye, son yıllarda yoksulluğun azaltılmasında önemli bir mesafe kat etmiştir. 2002 yılında günlük geliri 2,15 doların altında olanların oranı yüzde 3 iken, 2007 yılında yüzde 0,6'ya düşmüştür. Günlük geliri 4,3 doların altında olanların oranı ise aynı dönemde yüzde 30,3'ten yüzde 9,5'e gerilemiştir. Aşırı yoksulluğu gösteren günlük geliri 1 doların altında olanların oranı 2002 yılında yüzde 0,2 iken 2007 yılında bu oran hemen hemen sıfırlanmıştır.

Krizin iktisadi faaliyet üzerindeki daraltıcı etkisini sınırlandırmak amacıyla uygulanan dengeleyici mali tedbirler, bütçe açıklarındaki artışı da hızlandırmıştır.

Yine 16'ncı slaytta göreceğiniz gibi birçok ülkede bütçe açıklarında çok önemli artışlar gözlemlenmektedir.

Bütçe açıklarındaki artış, borç dinamiklerinin sürdürülebilirliği sorununu da beraberinde getirmiştir. Ancak diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ülkemizde kamu kesimi borçlanma oranları, krize karşı maliye politikalarının daha etkin bir şekilde uygulanmasına imkân sağlamıştır.

Kötüleşen likidite koşullarına bağlı olarak gelişmekte olan ülkelere yönelik net sermaye akımlarında 2008 yılında başlayan bozulma 2009 yılında da devam etmiştir. IMF tahminlerine göre, bu ülkelere net özel sermaye girişi 2007 yılında yaklaşık 700 milyar dolar iken, 2008 yılında 130 milyar dolara düşmüştür. 2009 yılında ise gelişmekte olan ülkelere net bazda 50 milyar dolar civarında sermaye çıkışı beklenmektedir. Önümüzdeki yıldan itibaren dünya ekonomisindeki toparlanmayla birlikte gelişmekte olan ülkelere sermaye akımlarının tekrar güçlenmesi beklenmektedir.

Küresel finans piyasalarında, krizin tepe noktasına kıyasla dikkate değer bir toparlanma görülmektedir. Belirsizlikler azalmış, güven ve risk iştahı yeniden artmaya başlamıştır. Finans piyasalarında yaşanan bu olumlu hava, reel kesime ilişkin göstergelere de yansımaya başlamıştır. 2008 yılının ikinci yarısında öncü göstergelere baktığımız zaman dünya ticaretinde ve güven endekslerindeki olumsuz görünüm, son dönemde yerini toparlanmaya bırakmıştır.

Bununla birlikte, küresel mali sistemdeki sıkıntıların tam anlamıyla geçmediği de açıktır. Özellikle gelişmiş ülkelerin bankacılık sektörünün bilançolarında yaşanan tahribat ve hane halkının servet erimesi nedeniyle, küresel ekonomide kriz öncesi büyüme oranlarına veya ortama dönüş muhtemelen zaman alacaktır.

Yine de küresel ekonomideki mevcut durum, birkaç ay öncesi ile karşılaştırıldığında olumlu bir görünüm arz etmektedir. Para ve maliye politikalarındaki gevşeme ve diğer politika tedbirleri olumlu sonuçlar vermeye başlamıştır. Ancak bu aşamada tedbirin elden bırakılmaması gerektiğinin ve önümüzde kat edilecek daha çok mesafe olduğunun da altını çizmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler, yaşadığımız kriz küresel ekonominin yeniden yapılanması gerekliliğinin de altını çizerek son derece anlamlı mesajlar ortaya koymuştur. Nisan ayında Londra'da toplanan G-20 zirvesinde, ülkelerin ortak hareket etmeleri kararlaştırılmış, uluslararası kuruluşlara ek finansman imkânları sağlanmıştır.

Geçtiğimiz eylül ayında yapılan zirvede alınan kararlar ise gelişmekte olan ülkelerin küresel ekonomideki konumunu güçlendirmiştir. Yani küresel ekonominin yönetimindeki tabii ki önemini artırmıştır. Bu zirveyle G-20, dünya ekonomisinin sorunlarının tartışıldığı ve çözüldüğü en önemli temel platform hâline gelmiştir. Yani bir anlamda G-7'nin yerine geçmiştir.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 4

Böylece, gelişmiş ülkelerin yanı sıra gelişmekte olan ülkelerin de dünya ekonomisinde söz sahibi olabileceği bir döneme girmiş bulunuyoruz. Yükselen piyasalar içerisinde son yıllardaki dinamizmi ve güçlü performansı ile ön plana çıkan Türkiye de bu ortamda önemli bir rol üstlenmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler, şimdi de Türkiye ekonomisine ilişkin gelişmelere değinmek istiyorum. Öncelikle, kriz öncesinde iktidarlarımız döneminde ortaya konulan performanstan bahsetmek istiyorum. Daha sonra da küresel krizle birlikte ortaya çıkan resmi sizlerle paylaşmak istiyorum. Yani önce bir 2002-2008 dönemini, daha sonra da 2009 dönemine ilişkin değerlendirmelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Türkiye ekonomisi 2002-2008 döneminde ortalama yüzde 5,8 oranında büyümüştür. Bu performansı Türkiye, dünyanın en büyük 17'nci ekonomisi konumuna gelmiştir. Küresel krize rağmen Türkiye, bu sene bu konumunu da korumuştur. Dünya gayrisafi yurtiçi hasılası içerisinde Türkiye'nin payı, 1980'li yılların başında yüzde 0,9 iken 1990'da yüzde 1,1'e, 2000'de yüzde 1,2'ye ve 2008 yılında ise 1,3 seviyesine yükselmiştir.

Kişi başına millî gelir bakımından da önemli iyileşmelerin yaşandığı bir dönemi geride bıraktık. 2002 yılından bu yana kişi başına millî gelirimiz 3 kat artarak 10 bin doları aştı. Bu, daha önceki hükûmetlere nasip olmayan bir başarıdır. Küresel krizle birlikte 2009 yılında yaşanacak geçici düşüşe rağmen, millî gelirimizde muazzam bir artış olduğu ortadadır. Millî gelirimizin, 2010 yılından itibaren yeniden bir artış trendine girmesini de bekliyoruz.

Kamu maliyesi ve borçlanmada da önemli gelişmeler kaydedildi. 2000 yılında merkezî yönetim bütçe açığının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı yüzde 7,9 iken, 2007 yılında yüzde 11,9'a yükselmiş, 2008 yılında ise yüzde 1,8'lik bir oranla kapatılmıştır. Türkiye, 2005-2008 döneminde bütçe açığı bakımından Maastricht kriterlerini karşılayan ülkelerden biri olmuştur.

Türkiye'nin en büyük kamburu olan faiz giderlerinin gayrisafi yurtiçi hasıla içerisindeki payı yine 2000 yılında yüzde 12,3 iken, 2001 yılında yüzde 17,1 ile zirveyi bulmuş, 2008 yılında yüzde 5,3 seviyesine gerilemiştir.

Bu dönemde Türkiye'nin borç dinamiklerinde de önemli iyileşmeler sağlanmıştır. 2002 yılında kamu kesimi borçlanma gereğinin gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı yüzde 10 civarında iken, bu oran son yıllarda ortalama yüzde 1'in altında kalmıştır.

AB tanımlı borç stokunun gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı itibarıyla da 2004 yılından beri Maastricht kriterlerini karşılıyor. 2001 yılında yüzde 77,6 ile zirveyi bulan borç stokunun gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı, 2008 yılında yüzde 39,5 düzeyine gerilemiştir. Bu, gelişmekte olan ülkelerin ortalamasına yakın bir rakamdır. Ama Avrupa Birliği ortalamasının da oldukça altında bir rakamdır.

Öte yandan, toplam kamu net borç stokunun gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı 2000 yılında yüzde 42,9 iken, krizle birlikte 2001 yılında yüzde 66,3'e yükselmiş, 2008 yılında ise bu oran yüzde 28,2'ye düşmüştür.

Burada tabii, slaytta da göreceğiniz gibi önemli diğer bir husus, net dış borç miktarının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı bayağı düşmüştür. O da tabii ki, Türkiye'nin riskini bir anlamda aşağıya çeken bir unsurdur.

Türkiye'de ilk defa yüksek büyüme ile eş zamanlı olarak enflasyonda tarihî düşüşler sağladık. 1993-2002 döneminde ortalama yüzde 70'ler civarında seyreden enflasyon, hükûmetlerimiz döneminde tek haneye düşürülmüştür.

Hükûmetlerimiz döneminde rekabetin ve verimliliğin artırılması ile kamu finansman dengelerinin iyileştirilmesi amacıyla özelleştirme uygulamaları hızlandırılmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; şimdi de küresel krizin derinleşmesiyle birlikte Türkiye ekonomisinde yaşanan gelişmelerden bahsetmek istiyorum.

Küresel kriz bütün ülkeleri, şirketleri ve bireyleri şu veya bu şekilde etkilemiştir. Kendi iç dinamiklerinden kaynaklanmamasına rağmen Türkiye ekonomisi de bu krizden etkilenmiştir. Son yıllarda dünya ekonomisiyle artan oranlarda entegre olan Türkiye ekonomisinin böyle bir krizden etkilenmesi de son derece doğaldır. Türkiye'deki bankacılık sektörü bu yaşanan şoka karşı büyük bir dayanıklılık göstermişken, reel ekonomi krizden önemli ölçüde etkilenmiştir.

Nitekim kriz, finansman imkânlarını, dış talebi ve tüketici beklentilerini olumsuz bir şekilde etkileyerek Türkiye'de ekonomik faaliyetlerde belirgin bir daralmaya yol açmıştır. Bu daralmada özellikle dış talepteki şok düşüşün etkisi önemlidir. Bu sene bildiğiniz gibi Türkiye ekonomisi yüzde 6 civarında daralacaktır. Türkiye'de 2002 yılından bu yana 27 çeyrektr devam eden büyüme dönemi böylece sona ermiştir. 2008 yılının son çeyreğinde başlayan daralma azalarak da olsa devam etmektedir.

Kriz öncesinde ihracatta aylık yüzde 30'ların üzerinde artışlar yaşanırken, krizle birlikte yüzde 30'dan fazla düşüşler yaşanmaya başlanmıştır. İhracattaki bu düşüş tabii olarak imalat sanayi üretimini ve stok seviyelerini, istihdamı olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Stoklardaki bu küçülme, 2008 yılının son çeyreğinden itibaren ekonominin daralmasında en önemli faktörlerden biri olmuştur. Burada 32'nci slayda eğer bakarsanız stoklardaki erimenin gayrisafi yurt içi hasıla üzerindeki etkisi, yani puan olarak 6,5 puanın, mesela 2008'in dördüncü çeyreğinde neredeyse 6,5 puanın yarısından fazlası stoklardaki erimeden kaynaklanmaktadır. Yine 2009'un ilk çeyreğine bakarsanız 14 puanlık daralmanın yaklaşık yarısı stoklardaki erimeden kaynaklanmaktadır. Yine, ikinci çeyrekte yüzde 7'lik daralmanın yarısı bu stoklardaki erimeden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla iç ve dış talepteki bu daralmanın Türkiye ekonomisine yansımaları son derece açık bir şekilde bu resimden de görülmektedir. Stoklardaki erimenin son üç çeyrekte gayrisafi yurt içi hasılaya olumsuz katkısı 14,6 puan olmuştur.

Kredi koşullarındaki sıkılaştırmanın yanında şirketlerin dış âleme olan borçlarını azaltma çabaları yatırımlarda önemli bir rol oynamıştır yani yatırımlardaki daralmada tabii ki etkisi bunun da büyüktür. Bir yandan dış finans imkânları daralıyor, bir yandan da tabii ki ileriye ilişkin kaygılardan ötürü şirketlerimiz dış âleme olan borçlarını azaltmaya gitmişlerdir. 2009 yılında iç talepte de sert düşüşler yaşanmıştır. Gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 70'ini oluşturan özel tüketimde beklentilerdeki bozulmayla birlikte ciddi bir daralma yaşanmıştır. 2008 yılının son çeyreğinde hız kazanan özel yatırımlardaki daralma, 2009 yılının ilk çeyreğinde yüzde 33,5; ikinci çeyreğinde ise yüzde 29,7 civarında gerçekleşmiştir.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 5

Ancak bu kötü dönem geride kalmıştır. Krizden çıkış emareleri güçlenmektedir. TÜİK ve Merkez Bankasının tüketici güven endeksi ve yine Merkez Bankasının reel kesim güven endeksinde önemli bir toparlanma yaşanmaktadır. Aslında sanayi üretimine de bakarsanız, diğer bütün göstergelere de bakarsanız çeyrekler itibarıyla, aylar itibarıyla sürekli bir şekilde bir iyileşmeye doğru gidildiğini de göreceksiniz.

Krizle birlikte bütün dünyada olduğu gibi işsizlikte de bir artış yaşanmıştır Türkiye’de. Dış talepte yaşanan çöküşle birlikte imalat sanayi üretimi daralmış, bu doğal olarak da işsizliğe yansımıştır. 2007 yılında yüzde 10,3 olan işsizlik oranı, 2008 yılında yüzde 11’e yükselmiş, 2009 yılı temmuz ayı itibarıyla bu oran yüzde 12,8 düzeyinde seyretmektedir. Orta vadeli mali programda ise bu oranın tüm yıl ortalamasına baktığınız zaman yüzde 14’ün üzerinde kalacağı da tahmin edilmektedir.

Ancak kısa dönemli bu artışı bir kenara bırakırsak Türkiye’de işsizliğin yapısal bir nitelik taşıdığını da vurgulamakta fayda vardır. Türkiye’de tarımın istihdamdaki payı hâlâ çok yüksektir. Tarım kesiminden diğer sektörlerle kayışın önümüzdeki yıllarda da devam etmesi beklenmektedir. Hükümetlerimiz döneminde tarım dışı istihdamda 2 milyon 281 bin kişilik bir artış sağlanmıştır. 2000 yılında tarım istihdamının toplam istihdamdaki payı yüzde 36 iken, bu oran 2008 yılında yüzde 23,7’ye gerilemiştir. Buna karşılık aynı dönemde sanayi sektörünün payı yüzde 17,7’den yüzde 21’e, hizmetler sektörünün payı ise yüzde 40’tan yüzde 49,5’e yükselmiştir. Tarım sektörü istihdamındaki daralma neticesinde, bu sektör istihdamında önemli bir yer tutan ücretsiz aile işçiliği azalmış ve tarım dışı sektörlerde ücretli ve yevmiyeli istihdamı da artmıştır. Ücretli çalışanların sayısındaki artış gelir dağılımına olumlu yönde yansıyan ve iş gücü piyasasında kayıt dışılığı azaltan önemli bir gelişmedir.

Ayrıca ülkemizdeki gençlerin toplam nüfus içerisindeki payı da yüksektir. Türkiye’de her yıl ortalama neredeyse 500 bin kişi iş gücüne katılmaktadır. Ama en önemlisi ülkemizde vasıfsız işsizlerin toplam işsizler içerisindeki payı oldukça yüksektir. TÜİK’in verilerine göre ülkemizdeki işsizlerin neredeyse yüzde 60’ı lise altı eğitime sahiptir.

İşgücü piyasasında kötüleşmenin durması ile birlikte işsizlik sigortasından faydalananların sayısında da artış durmuş, hatta son aylarda işsizlik sigortasından faydalananların sayısında bir düşüş gözlenmiştir.

Hükümetimiz işsizliğe karşı üç aşamalı bir çözüm ortaya koymuştur. Nitelikli işgücü ihtiyacı için uzun vadede çözüm eğitimidir, eğitimin kalitenin yükseltilmesidir. Hükümetimiz eğitime büyük kaynak aktarmaya bu bütçeyle de devam etmektedir. Orta vadede bölgesel kalkınma projelerinin işsizliği azaltmada önemli katkısının olacağına ben inanıyorum. Bu nedenle GAP, DAP ve KOP gibi bölgesel projelere krize rağmen kaynak aktarmaya devam ediyoruz. Son olarak kısa vadede meslek edindirme kursları gibi aktif işgücü piyasası politikalarına da tabii ki kaynak ayırdık ve bu tür tedbirleri de uygulamaya koyduk.

Talepteki daralma ve emtia fiyatlarındaki düşüş, Türkiye’de de enflasyonun gerilemesine yol açmıştır. 2009 yılı Eylül ayı itibarıyla enflasyon neredeyse son kırk yılın en düşük düzeyi olan yüzde 5,3 düzeyine gerilemiştir. Türkiye’nin daha önce yaşadığı krizlerden farklı olarak bu dönemde enflasyonun artmadığını da belirtmek isterim.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2000 yılında 27,8 milyar dolar olan ihracat, 2008 yılında 132 milyar dolara kadar yükselmiştir. 2009 yılında dış talepteki daralma nedeniyle azalan ihracatın küresel ekonomideki toparlanmayla birlikte kademeli olarak tekrar artması beklenmektedir. Tabii ki ihracat son yıllarda çok büyük bir yani çok hızlı bir artış kaydetti ve başka ülkelerle karşılaştırıldığı zaman da Türkiye’nin performansı ortada.

Türkiye son yıllarda uyguladığı yapısal reformlar ve teşviklerle dünya ticaretinden giderek daha fazla bir pay almıştır. Dünya ihracatında Türkiye’nin aldığı pay 2000 yılında yüzde 0,43 iken 2008 yılında neredeyse ikiye katlanıp yüzde 0,82’ye kadar yükselmiştir.

Uygulamaya koyduğumuz yapısal reformlar sayesinde uluslararası rekabet gücü sıralamasında da Türkiye ekonomisi rekabet gücü artan ülkeler arasında kalmaya devam etmektedir.

Krizin etkisiyle tabii ki ihracat bütün dünyada azalmaya başlamıştır. Bu zaten slaytta da göreceğiniz gibi ihracatta çok önemli düşüşler yaşanıyor birçok ülkede. Türkiye’de ihracatın kompozisyonunda önemli bir dönüşüm yaşanmaktadır. Geleneksel sektörlerin ihracat içerisindeki payı azalırken daha yüksek katma değer yaratan sektörlerin payı da artmaktadır. Yine bunu slayttan görmek mümkündür.

Avrupa Birliği, ihracatımızda temel pazar olmaya devam etmektedir. Hükümetimiz ihracat pazarlarının çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalarında da önemli bir mesafe katetmektedir. Böylece 2002 yılında mesela 1 milyar doların üzerinde ihracat yaptığımız ülke sayısı 8 iken 2008 yılında bu sayı 30’a yükselmiştir. Aslında mal grupları itibarıyla da benzer bir trend görüyoruz.

Türkiye’ye 2008 yılında 26,3 milyon turist gelmiş ve 22 milyar dolarlık bir turizm geliri elde edilmiştir. Diğer ülkelere göre turizm sektöründe daha iyi bir performans sergiliyoruz. Türkiye’yi turist sayısında dünyada 7’nci sıraya çıkartmış durumdayız. Krize rağmen 2009 yılında ülkemize gelen turist sayısında fazla bir azalma beklemiyoruz ama tabii ki gelirlerde bir miktar düşüş öngörüyoruz.

Emtia fiyatlarındaki düşüş ve ekonomik faaliyetlerdeki daralma ile birlikte cari açık belirgin bir şekilde azalmıştır. 2008 yılında neredeyse 42 milyar dolar civarında olan cari açığın bu sene 11 milyar dolara düşmesini bekliyoruz.

Türkiye’de ithalat içinde enerjinin tabii ki payı oldukça yüksektir. 2008 yılında enerji ithalatı brüt olarak 48,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam 2008 yılı cari açığından tabii ki daha fazladır. Slaytlarda da zaten görüyorsunuz.

Geçmiş dönemlere oranla Türkiye’nin dış şoklara karşı direnci artmıştır. Türkiye önceki dönemlere oranla daha az kırılgandır. 2001 yılında yüzde 138,5 olan kısa vadeli borçların Merkez Bankası rezervlerine oranı 2009 yılının Haziran ayı itibarıyla yaklaşık yüzde 70’ler seviyesindedir.

İş ortamının iyileştirilmesine yönelik attığımız adımlar ve ortaya konulan ekonomik performans sayesinde Türkiye en çok yatırım çeken ülkeler sıralamasında 20’nci sıraya yükselmiştir. Tabii Türkiye’deki, Türkiye’ye gelen doğrudan yatırımlarla dünyadaki trendi karşılaştırsak yine performansın yüksek kaldığını –bu sene için dahi- göreceksiniz çünkü

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 6

dünyada bu sene, gelişmekte olan ülkelerden net bir çıkış yaşanmaktadır. 2007 yılında 700 milyar dolar girerken diyelim ki Türkiye 22 milyar dolar çekmiş, geçen sene bu 130 milyar dolar düşmüş dünyada. Türkiye ise yine 18 milyar dolar civarında bir yabancı doğrudan yatırım çekmiştir.

Bu krizde Türkiye'nin risk primi gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkeye oranla daha az artmıştır. Bu da Türkiye'ye olan güveni yansıtmaktadır. Önceki krizlerin aksine Türkiye'de faizler ciddi bir şekilde düşmüştür. Bu, Türkiye'nin gelecekteki borç yükü üzerinde olumlu bir etkiye bulunacaktır. İMKB tahvil piyasasında en çok işlem gören gösterge tahvil için bileşik faiz oranı yılbaşında yüzde 16,1 iken 23 Ekim itibarıyla yüzde 8,2 seviyesine gerilemiştir. 2008 yılında ortalama yüzde 19,2 olan DİBS faiz oranı Eylül ayı itibarıyla yüzde 9,1 seviyesine gerilemiştir. Bu da enflasyonda sağlanan kalıcı düşüş ve hükümet politikalarının kredibilitesinin bunlarda önemli bir rol oynadığı da ortadadır.

Küresel kriz nedeniyle dünyanın birçok ülkesinde bankacılık sektöründe ciddi çöküşler yaşanmasına rağmen Türkiye'de bankacılık sektörü güçlü kalmıştır. Bu dönemde bankacılık sektörüne kaynak aktarmayan nadir ülkelerden bir tanesiyiz. Bu dönemde vatandaşlarımıza yeni bir yük yaratılmamış olması Türkiye için bir şanstır, bir başarıdır.

Kamu borç dinamiklerinde sağladığımız iyileşme, finansal sistemimizin sağlıklı yapısı, para politikasının uygulanmasında daha geniş bir hareket alanı sağlamıştır. Merkez Bankamız bu dönemde yüksek oranlarda faiz indirimine gidebilmiştir.

Türkiye'de bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranı gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkeyle kıyaslandığında son derece iyi durumdadır. Yine ben bu rakamlara sizi boğmak istemiyorum ama Türkiye'de sermaye yeterlilik oranı yüzde 20 civarında. Mevcut bilanço yapısıyla bankalar bilançolarını neredeyse ikiye katlasalar dahi sermaye yeterlilik oranı itibarıyla yasal sınırlar içerisinde kalabilir bir konumdalar.

Bankacılık sektörünün güçlü yapısı sistemi şoklara karşı dayanıklı kılmıştır. Bankacılık sektörünün aktif kalitesi de yüksek seyretmeye devam etmiştir. Bu dönemde sorunlu kredilerdeki artış minimal düzeyde kalmıştır. Güçlü bankacılık sistemimiz küçük ve orta ölçekli işletmeleri destekleyebilecek konumdadır. Ayrıca sektörün kârlılık oranı da yüksek seyretmeye devam etmiştir.

Güçlü bankacılık sektörümüz küresel krizin Türkiye'ye yansımaları başlangıçta belki engelleyememiştir. Ancak krizden çıkışta bankacılık sektörü Türkiye'nin en büyük bir artı değeridir. Türkiye'de bankacılık sektörünün önümüzdeki dönemde büyümeyi güçlü bir şekilde destekleyeceğini tahmin ediyoruz. Türkiye'yi farklı kılan diğer faktörlerden bir tanesi de hane halkının bankalara ve finans kuruluşlarına olan borçlarının millî gelire oranının başka ülkelere kıyasla düşük olmasıdır. Faizlerdeki düşüş dikkate alındığında büyümenin özel tüketim ayağı da önümüzdeki dönemde güçlenecektir. Ayrıca krizde vatandaşlarımızın servetlerindeki erime başka ülkelere oranla düşük kalmıştır. Önümüzdeki süreçte faiz oranlarındaki bugüne kadar sağlanan muazzam düşüş ve güvenin tesisiyle birlikte hane halkı tüketiminin artmasını bekliyoruz. Özel tüketim ekonomiyi destekleyici bir unsur olarak karşımıza çıkacaktır. Sonuç itibarıyla Türkiye'nin krizden güçlü bir şekilde çıkacağına inanıyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bu noktada eylül ayında açıkladığımız Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Plan üzerinde biraz durmak istiyorum.

Bu program ve mali plan ile küresel krizden çıkışımızın temel politikalarını ve hedeflerini ortaya koymuş bulunmaktayız. Bu politika ve hedefler doğrultusunda maliye politikamızı yürüteceğiz. 2010 yılı bütçesi de bu çerçevede hazırlanmış bir bütçedir.

Programda temel hedeflerimiz büyümeyi kademeli olarak potansiyel seviyeye yükseltmek, istihdamda nispi bir artış sağlamak, enflasyondaki düşüş trendini devam ettirmek ve kriz nedeniyle bozulan kamu dengelerini yeniden tesis etmektir.

Özel tüketim ve özel yatırım harcamaları ise Türkiye ekonomisinin temel büyüme dinamiğini oluşturmaktadır. Türkiye ekonomisinin yeniden özel sektör öncülüğünde büyümesi için program döneminde gerekli tedbirlerin alınması hedeflenmektedir. Bu amaçla ülkemizin üretken kapasitesini geliştirecek ve verimlilik artışını sağlayacak yenilikçi ve teknoloji yoğun projelere tabii ki öncelik veriyoruz. Bu çerçevede bildiğiniz gibi yeni bir teşvik sistemini de uygulamaya koyduk.

Programla hedeflenen büyüme modeli doğrultusunda kamu kesiminin borçlanma gereği azaltılarak özel sektörün kullanabileceği kaynakların artırılması hedeflenmektedir.

Bu programın yapısal reform ayağı da güçlüdür. Orta Vadeli Program sosyal güvenlik, sağlık, yerel yönetimler, enerji ve kamu finansmanı gibi pek çok alanda atılması gereken önemli adımları içermektedir.

Orta Vadeli Mali Planda 2010 yılı merkezî yönetim bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 4,9 olarak gerçekleşeceğini, 2011 ve 2012 yıllarında ise sırasıyla yüzde 4 ve yüzde 3,2'ye düşeceğini tahmin ediyoruz.

Mali Plan döneminde program tanımlı faiz dışı açığın gayrisafi yurt içi hasılaya oranının 2010 yılında binde 8; 2011 yılında binde 2; 2012 yılında ise faiz dışı fazlanın binde 4 olarak gerçekleşeceğini öngörüyoruz.

Mali Plan döneminde maliye politikası hedeflerimizi şu şekilde sıralayabiliriz:

Az önce de söylediğim gibi kamu kesiminin kaynak kullanımındaki artan payını azaltmak amacıyla ekonomik krizin de etkisiyle yükselen kamu açıkları tedrici olarak makul seviyelere indirilecektir.

Kamu maliyesinde mali saydamlığı güçlendirmeye yönelik çalışmalara devam edilecektir.

Kamu kaynaklarının kullanımında, belirlenen politika ve öncelikler doğrultusunda hareket edilecek, yürütülen faaliyet ve projeler gereklilik, etkinlik ve verimlilik açısından gözden geçirilerek kamu harcamaları sağlıklı bir temele kavuşturulacaktır.

Tarımsal destekler alan ve ürün temelinde farklılaştırılarak üretimde etkinlik, verimlilik ve kaliteyi artırmaya yönelik olarak yeniden düzenlenecektir.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 7

Sosyal yardımlarda yerindelik ve harcamalarda etkinlik sağlanacaktır.

Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına öncelik verilecektir.

Kırsal kalkınma planının uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin yapılar oluşturulacaktır.

Kamu yatırımları başta Güneydoğu Anadolu Projesi, Doğu Anadolu Projesi ve Konya Ovası Projesi olmak üzere bölgesel gelişmişlik farklarını azaltmayı hedefleyen ekonomik ve sosyal altyapı projelerine yoğunlaştırılacaktır.

2010-2012 döneminde gelir politikasına ilişkin temel hedeflerimizi ise şu şekilde sıralayabiliriz:

Ekonomide kayıt dışılığın azaltılması için çabalarımız yoğunlaştırılacaktır.

Vergi politikalarının uygulanmasında istikrar ve vergilendirmede öngörülebilirlik esas olacaktır. Vergi mevzuatı ve uygulamalarında sadeliği ve istikrarı sağlamak amacıyla yasal altyapı güçlendirilecektir.

Yüksek oranlarda vergilendirilen ürünler başta olmak üzere vergi kayıp ve kaçığını önlemeye yönelik denetimler yoğunlaştırılacaktır.

Vergi ve diğer mali yükümlülüklerin zamanında ödenmesini sağlamak amacıyla daha etkin bir tahsilat sistemi oluşturulacaktır.

Vergiye gönüllü uyumun artırılması ve vergi tabanının genişletilmesine yönelik çalışmalar da devam edecektir.

Vergi uyumsuzluklarına dair idari yargılama alanında gerekli düzenlemeler, iyileştirmeler yapılacaktır.

Belediye ve il özel idarelerinin mali yapılarının güçlendirilmesi ve hemşehrilerine karşı yönetim sorumluluklarının artırılması amacıyla öz gelirlerinin artırılmasına yönelik düzenleme hayata geçirilecektir.

KİT'lerin vergisel yükümlülüklerini zamanında yerine getirmeleri için gerekli tedbirler alınacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Kesin Hesap Kanun Tasarısı görüşülecek olan 2008 yılı bütçesinde, bütçe giderleri 227 milyar lira, bütçe gelirleri 209,6 milyar lira ve bütçe açığı 17,4 milyar lira düzeyinde gerçekleşmiştir.

Faiz ödemeleri bir önceki yıla göre yüzde 3,9 oranında artarak 50,7 milyar lira olmuş ve faiz dışı fazla 33,2 milyar düzeyinde gerçekleşmiştir.

2007 yılında yüzde 24,2 olan bütçe giderlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2008 yılında yüzde 23,9'a düşmüştür. 2007 yılında yüzde 22,6 olan bütçe gelirlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı ise 2008 yılında yüzde 22,1 olarak gerçekleşmiş, onda da bir miktar düşüş yaşanmıştır.

2008 yılında bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 1,8 düzeyinde gerçekleşirken faiz dışı fazlanın gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki payı yüzde 3,5 civarında olmuştur.

2009 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi yıl sonu gerçekleşme tahminlerine müsaade ederseniz geçmek istiyorum.

2009 yılı sonu itibarıyla merkezî yönetim bütçe giderlerinin 266 milyar 752 milyon, merkezî yönetim bütçe gelirlerinin 203 milyar 928 milyon, bütçe açığının 62 milyar 824 milyon, faiz dışı açığın 7 milyar 324 milyon lira olarak gerçekleşeceğini tahmin ediyoruz.

Bu tahminlerimiz doğrultusunda 2009 yılı başlangıç bütçesine göre bütçe giderleri yüzde 2,9 artmakta, bütçe gelirleri ise öngörülene oranla yüzde 18 oranında azalmaktadır. Bütçe açığı 10,4 milyar liradan 62,8 milyar liraya çıkmaktadır. Bütçe açığının millî gelire oranı ise yüzde 6,6'ya tekabül etmektedir.

2009 yılında bütçe açığında ortaya çıkan 52,4 milyar liralık sapmanın 44,8 milyar lirası yani yaklaşık yüzde 86'sı gelirlerdeki azalmadan; 7,6 milyar lirası yani yüzde 14'ü ise giderlerdeki artıştan kaynaklanmaktadır.

Gelirlerdeki 44,8 milyar liralık azalmanın 4,7 milyar lirası vergi indirimleri nedeniyle ortaya çıkan gelir kaybından oluşurken 40,1 milyar lirası ekonomik daralma nedeniyle gelirlerde meydana gelen düşüşten kaynaklanmaktadır.

Giderlerdeki 7,6 milyar liralık artışın temel sebepleri sosyal güvenlik sistemine yapılan transferlerdeki artış ve ekonomiyi canlandırma paketleri kapsamında yapılan altyapı yatırım harcamaları ve diğer gider artışlarından oluşmaktadır.

Bütçe açığındaki bu artışın sadece bize mahsus olmadığının da altını çizmekte yarar görüyorum. Diğer ülkelerde de kriz nedeniyle yüksek bütçe açıkları oluşmuştur.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2010 yılı bütçesi ile ilgili açıklamalara geçmeden önce bütçenin hazırlanmasında temel aldığımız makroekonomik büyüklükler hakkında sizlere bilgi vermek istiyorum.

2010 yılı için gayrisafi yurt içi hasıla 1 trilyon 28 milyar 802 milyon lira olarak öngörülmektedir. Büyüme oranı yüzde 3,5; gayrisafi yurt içi hasıla deflatörü yüzde 5; yıl sonu tüketici fiyatları endeksi yüzde 5,3; ithalat 153 milyar dolar; ihracat 107,5 milyar dolar olarak hedeflenmiştir.

Bu noktada 2010 yılı bütçesine temel oluşturan makroekonomik varsayımlarımızın makul olduğunun da altını çizmek istiyorum.

2010 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Tasarısı'nın büyüklüklerine geçmeden önce sizlere bu bütçenin temel özelliklerinden de bahsetmek istiyorum.

2010 Yılı Merkezî Bütçesi ekonomik krizden çıkışa katkı sağlayacak olan bir bütçedir. Bu bütçe faizdeki düşüşü kalıcı kılmayı amaçlayan bir bütçedir. Biz mali disiplini tekrar kurabilirsek, para politikasını, tabii ki yine alanımız genişleyecek ve bu şekilde faizleri belki kalıcı bir şekilde tek hanede tutma şansına Türkiye sahip olacak. Bence bu Türkiye için çok önemli bir hedeftir.

Esnaf kredileri ve tarımsal kredilerde faiz desteğine, ihracat desteklerine, küçük ve orta ölçekli işletmelere sağlanan desteklere, hazine teşvik ödemelerine bu yıl da devam edeceğiz. İstihdamın maliyetinin azaltılması amacıyla yürürlüğe koyduğumuz 5 puanlık işveren primi indirimi uygulamasını da krize rağmen sürdüreceğiz.

Bu bütçe sosyal yönü güçlü bir bütçedir. Dünya büyük bir krizden geçiyor, her yerde işsizlik yükselmiş durumda. Bu süreçte sosyal kesimlerin desteklenmesi daha da önemli bir hâl kazanıyor. Biz de bütçemizi ekonomik olarak dezavantajlı kesimleri destekleyecek şekilde hazırlamaya devam ettik. Bu kapsamda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'na aktarılan kaynağı 2010 yılında 2009 yılı gerçekleşme tahminine oranla yüzde 26,7 oranında artırdık. Yeşil

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 8

kartlılara sağlamış olduğumuz sağlık yardımı ödeneklerini 4,6 milyar Türk lirasına çıkardık. Ayrıca 2003 yılından beri yürüttüğümüz yoksul ailelere yönelik kömür yardımı için de yeterli ödeneği bütçemize koymuş durumdayız.

Bu bütçe kamu görevlilerini de gözeten bir bütçedir. 2010 yılında memurlarımızın aylıklarında yapılan artışlar, öngörülen artışlar devletin mali imkânları, ülkenin ekonomik gelişmesi ve enflasyon hedefi göz önünde bulundurulmak suretiyle belirlenmiştir.

Bu çerçevede kamu görevlilerinin maaşlarında ocak ayında yüzde 2,5 ve temmuz ayında yüzde 2,5 olmak üzere yüzde 5'in biraz üzerinde kümülatif bir artış sağlanacaktır.

Gerçekleşen enflasyonun zam oranlarını aşması hâlinde ise aradaki fark her zamanki gibi telafi edilecektir.

Yapılacak artışlar sonucunda; aile yardımı ödeneği dâhil ortalama devlet memuru maaşı 2009 yılı Ekim ayında 1.480 lira iken 2010 yılı Ocak ayında 1.518 liraya yükselecektir.

Ayrıca, çocuklar için ödenmekte olan aile yardımı ödeneğinde çocuk sayısı sınırlamasının kaldırılması yönünde de bir düzenleme yapılacaktır.

2009 yılında ise kamu görevlilerinin maaşlarında ocak ayında yüzde 4 ve temmuz ayında yüzde 4,5 olmak üzere kümülatif yüzde 8,7 oranında bir artış sağlanmış olup eylül ayı itibarıyla tüketici fiyatlarındaki kümülatif artış yüzde 2,18'dir. Yıl sonu itibarıyla tüketici fiyatlarındaki artışın yaklaşık olarak yüzde 5,9 olacağı tahmin edilmekte olup buna göre; 2009 yılında kamu görevlilerinin aylık ve ücretlerinde yüzde 2,6 oranında bir reel iyileştirme yapıldığı görülmektedir.

Bu kriz döneminde birçok ülkede tabii ki başka türlü düzenlemeler yapılmış, Çek Cumhuriyetinde olsun, Macaristan'da olsun birçok ülkede aslında maaşlar hem nominal olarak hem reel olarak düşürülmüştür.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2003 Ocak - 2009 Eylül döneminde TÜFE'deki kümülatif değişme yüzde 86,3 olmuştur. Buna karşılık söz konusu dönemde aynı bazlı:

En düşük memur maaşı 2002 Aralık ayında 392 liradan, 2009 Ekim ayında 1.218 liraya yükseltilmiştir, artış yüzde 188 olmuştur.

Şimdi, tabii aşağıda bunun benzeri bir sürü rakam var. Yazılı olduğu için bu detaylarla sizleri boğmak istemiyorum ama yüzde 86,3'lük enflasyona oranla, bütün kesimlere enflasyonun çok ötesinde bu dönemde reel artışlar sağlanmıştır.

Bu oranlar ve maaş tutarları; çalışan, emekli ve dar gelirli vatandaşlarımızın mali durumlarının 2002 yılına göre iyileştiğini, gelirlerinde reel artışlar olduğunu da açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Bu bütçe, öğrencilerimiz için daha fazla kaynak ayıran bir bütçedir.

2010 yılında öğrencilere sağlanan burs ve harç desteği ödeneklerini yüzde 13,8, öğrenim ve harç kredisi ödeneklerini ise yüzde 12,8, ilköğretim öğrencilerine ücretsiz ders kitabı desteği ödeneklerini de yüzde 6,4, oranında artırdık. Önümüzdeki yıl toplam 1 milyon 634 bin öğrenciye burs, öğrenim ve katkı kredisi vermeyi hedefliyoruz. 2010 yılı sonunda öğrencilerimize ücretsiz olarak dağıtacağımız ders kitabı sayısı toplam 1 milyar 108 milyon civarında olacaktır.

Özürli vatandaşlarımıza desteği artıran bir bütçeyle geldik. Özürli evde bakım desteği ödeneklerini yüzde 49,5, özürlilere eğitim desteği ödeneklerini yüzde 7,3 oranında artırıyoruz. Bu kapsamda, 2010 yılı sonunda yaklaşık 297 bin aileye özürli evde bakım ücretinden faydalanma imkânı sağlayacağız. Eğitim masrafları karşılanan özürli öğrenci sayısı da önümüzdeki yıl 220 bine ulaşmış olacaktır.

Eğitime ve sağlığa ayrılan kaynağın artırıldığı bir bütçeyle geldik. 2002 yılında 7,5 milyar TL olan Millî Eğitim Bakanlığı bütçesini 2010 yılında 28,5 milyar TL'ye çıkartmış olacağız. Bu bütçeyle Bakanlık, en büyük bütçeye sahip icracı bakanlık olma özelliğini de sürdürecektir.

Yine Sağlık Bakanlığına ayırdığımız bütçeyi 2010 yılında yüzde 12 oranında artırıyoruz. 2002 yılında kamu kesimi tarafından yapılan toplam sağlık harcaması 9,9 milyar iken bu rakam 2009 yılında 36,4 milyar liraya ulaşmış olacaktır. 2010 yılında kamu kesimi tarafından yapılacak toplam sağlık harcamasının 37,5 milyar TL'ye ulaşacağını da tahmin ediyoruz.

Bu 2010 yılı bütçesi, üniversitelere personel ve kaynak desteği sağlayan bir bütçedir.

Özellikle yeni kurulan üniversitelerin öğretim elemanı ihtiyacını hızlı bir şekilde karşılayabilmek için ilave 7 bin adet atama izni veriyoruz. Üniversitelere ayırdığımız kaynağı da reel bazda artırıyoruz.

Bakanlığımızca yürütülen Yükseköğretim Kurumları Bütçelerinin Yeniden Yapılandırılması Projesi çalışmaları kapsamında; 2010 yılından itibaren üniversitelerin bütçeleme anlayışında değişikliğe gidilerek bütçeleri yeniden yapılandırılmaktadır. Proje ile üniversite bütçelerinin daha esnek ve sade bir yapıya kavuşması sağlanacaktır.

Böylece, bütçe ödeneklerinin daha etkin ve verimli kullanımı sağlanacak, üniversitelerin sınırlı kaynaklar üzerindeki önceliklendirme inisiyatiflerini artırmış olacağız. Diğer taraftan, üniversitelerin ayrıntılı bütçe yapısından kaynaklanan, Bakanlığımız ile üniversiteler arasındaki bürokratik işlemleri de azaltmış olacağız.

2010 yılında aile hekimliği uygulamasını ülke geneline yaygınlaştıracacağız. Kamu personeline sağlık hizmetleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sunulacak ve bunun için anılan kuruma sağlık primi ödemesine başlanacaktır.

Sağlığa erişimi kolaylaştıran politikalarımızın sonucunda birinci basamakta muayene edilen kişi sayısı 2002 yılında 74 milyon iken yüzde 170'lik bir artışla bu rakam 2009 yılında 200 milyona ulaşmış olacaktır. 2010 yılında aile hekimliği sisteminin ülkemizin tamamında uygulanacak olması ile birlikte, birinci basamak sağlık hizmetlerinden yararlanan kişi sayısında önemli bir artış bekliyoruz.

McKinsey'in yakın dönemde yaptığı bir çalışmaya göre, Türkiye sağlıkta kapsam ve hizmetlere erişimde Avrupa'nın en gelişmiş ülkelerini bile geride bırakmaya başlamıştır.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 9

Sosyal güvenlik sistemini desteklemeye devam edeceğiz. Bütçede cari transferler altında yer alan sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferlerin 2010 yılında yüzde 7,3 oranında artarak 57,7 milyar liraya ulaşacağını tahmin ediyoruz.

Bu kapsamda Sosyal Güvenlik Kurumuna 2010 yılında açık finansmanı için yapılacak transfer tutarı ise 31,8 milyar lira olarak öngörülmüştür.

2010 yılında çiftçimizin alan ve ürün bazında üretiminin desteklemesine de tabii ki devam edeceğiz. Bu kapsamda 5,6 milyar lira destekleme ödemesi yapmayı planlıyoruz.

2010 yılı bütçesinde tarım kesimine yapılacak transferlerin toplamının ise yaklaşık 8,4 milyar lira civarında olacağını da öngörüyoruz.

Mahallî idarelere destek veren bir bütçedir. 2010 yılı bütçesi yerel idareleri destekleyen ve bu kapsamda, 2010 yılında mahallî idareler gelir paylarının yüzde 17,6 oranında artışın olduğu bir bütçedir yani biz 2010 yılında 19,1 milyar liralık mahallî idarelere bir gelir payı öngördük. 2010 yılında toplam olarak mahallî idarelere 22,1 milyar lira transfer yapılmasını öngörüyoruz.

Bu çerçevede kırsal kesimin altyapısını desteklemek amacıyla KÖYDES Projesine 525 milyon lira kaynak ayırdık.

Bilime, araştırmaya önem veren ve bu yöndeki çalışmaları destekleyen bir bütçe hazırladık.

2010 yılı bütçesinde başta TÜBİTAK ARGE projeleri olmak üzere, üniversite ve sanayi kesimi ARGE projelerini desteklemeye devam edeceğiz.

Bu çerçevede TÜBİTAK'ın 2009 yılında 500 milyon lira olan ödeneklerini 2010 yılında 625 milyon liraya çıkartacağız.

Güneydoğu Anadolu Projesi başta olmak üzere bölgesel kalkınma projelerinin tamamını desteklemeye devam ediyoruz.

Özetle, 2010 yılı Merkezî Yönetim Bütçesi; ülkemizin dört bir tarafının ihtiyaç duyduğu yatırımı götüren, reel kesimi destekleyen, ekonomik kalkınmaya odaklanmış, bireysel ve toplumsal refahı gözetken bir bütçedir.

2010 yılı bütçesi küresel krizin etkisiyle bozulan kamu dengelerini düzeltmeyi amaçlamaktadır. 2010 yılı bütçesinde, hem giderleri kontrol altına alıyoruz hem de gelirleri artıracamız. Bu suretle, bütçe açığını 2009 yılına göre bir miktar aşağı seviyelere çekiyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; şimdi de sizlere 2010 yılı bütçe büyüklüklerini açıklamak istiyorum:

2010 yılı Merkezî Yönetim Bütçesinde; bütçe giderleri 286 milyar 928 milyon, faiz hariç giderler 230 milyar 178 milyon, bütçe gelirleri 236 milyar 794 milyon, vergi gelirler 193 milyar 324 milyon, bütçe açığı 50 milyar 134 milyon, faiz dışı fazla 6 milyar 616 milyon lira olarak öngörülmüştür.

Buna göre, 2009 yılı sonu gerçekleşme tahminleriyle kıyaslandığında; bütçe giderleri yüzde 7,6, faiz hariç giderler yüzde 9, faiz giderleri yüzde 2,3, bütçe gelirleri yüzde 16,1, vergi gelirleri yüzde 18,2 oranında artış gösterecektir.

Bütçe giderlerindeki artışı tabii ki kontrol altına alıyoruz derken millî gelire oranı olarak aşağı çekmeyi ben kastettim. Bütçe gelirlerini de giderlerden daha fazla artırmayı öngören bir bütçedir.

Gelir artışlarımızı gerçekçi tahminlere dayandırdık. Artış oranının yüksek olmasının temel nedeni 2009 yılında yapmış olduğumuz vergi indirimlerinin bazdan çıkacak olması ve 2009 yılının ikinci yarısında almış olduğumuz gelir artırıcı tedbirlerin tam yıl etkisinden kaynaklanmaktadır yani esas itibarıyla bu iki faktör önemli bir rol oynamaktadır. Bu da yaklaşık olarak gelir artışının yarısına tekabül etmektedir. Bütçe ayrıca bazı maktu vergilerin enflasyon oranında güncellenmesini de öngörmektedir.

Bütçe açıklarını azaltma amacımızın bir gereği olarak bütçe giderlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranını 2009 yılında yüzde 28,2'den 2010 yılında yüzde 27,9'a düşürüyoruz.

Aynı şekilde; bütçe gelirlerinin 2009 yılında gayrisafi yurt içi hasılaya oranını yüzde 21,5'ten 2010 yılında yüzde 23'e yükseltmeyi ümit ediyoruz. Vergi gelirlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı da yüzde 17,3'ten yüzde 18,8'e çıkmış olacak.

Bu gelişme artan bütçe açığının azaltılmasına yönelik politikamızın bir sonucudur. Bu suretle bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranını, daha önce de ifade ettiğim gibi 2010 yılında yüzde 4,9'a düşürüyoruz.

286 milyar 928 milyon lira olarak belirlenen 2010 yılı bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı aşağıda verilmiştir. Müsaade ederseniz, ben sizi bu rakamlarla yormayayım, bu rakamlar yazılı zaten...

HARUN ÖZTÜRK (İzmir) – Yazmışsınız, yorulalım.

MALİYE BAKANİ MEHMET ŞİMŞEK (Devamla) – Peki...

Personel giderleri 60 milyar 349 milyon, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri 11 milyar 110 milyon, mal ve hizmet alım giderleri 25 milyar 186 milyon, faiz giderleri 56 milyar 750 milyon, cari transferler 102 milyar 173 milyon, sermaye giderleri 18 milyar 928 milyon, sermaye transferleri 3 milyar 426 milyon, borç verme 6 milyar 903 milyon, yedek ödenekler 2 milyar 103 milyon lira olarak öngörülmüştür.

Şimdi de sizlere 2010 yılı Merkezî Yönetim Bütçe gelirleri hakkında biraz daha detaylı bilgi vermek istiyorum: Bütçe gelirleri 236 milyar 794 milyon, vergi gelirleri 193 milyar 324 milyon, vergi dışı gelirler 43 milyar 470 milyon olarak tahmin edilmektedir.

Bazı vergi türlerine ait 2010 yılı tahminlerimiz de aşağıdaki gibidir:

Gelir vergisi 41 milyar 516 milyon, kurumlar vergisi 17 milyar 965 milyon, dâhilde alınan KDV 22 milyar 636 milyon, ithalde alınan KDV 30 milyar 108 milyon, özel tüketim vergisi 54 milyar 631 milyon, motorlu taşıtlar vergisi 4 milyar 328 milyon, BSMV 3 milyar 875 milyon, harçlar 5 milyar 405 milyon, damga vergisi 4 milyar 399 milyon olacaktır.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 10

2010 yılı Merkezî Yönetim Bütçesi için belirlediğimiz hedeflere ulaşmada ve uygulamakta olduğumuz maliye politikasının başarısını kalıcı hâle getirmede yapısal reformlar önemli bir rol oynayacaktır. Bu çerçevede, önümüzdeki dönemde Hükümetimiz tarafından gerçekleştirilecek bazı önemli yapısal reformlardan size bahsetmek istiyorum:

Önümüzdeki dönemde mali kural uygulamasına geçilecektir.

Kamu harcamaları öncelikli alanlara yönlendirilecektir.

Kamu yatırımları önceliklendirilerek daha etkin hâle getirilecektir.

KİT'lerde yeni bir yönetim modeli hayata geçirilecektir.

Yatırımların finansmanında kamu-özel iş birliği modellerinin kullanımı yaygınlaştırılacaktır.

Sağlık hizmetleri ve harcamaları etkinleştirilecektir.

5018 sayılı Kanun'la uyumlu bir Sayıştay Kanunu'nu çıkartmaya çalışacağız.

Mali saydamlık ve mali raporlama geliştirilecektir.

Vergi kayıp ve kaçığı azaltılacaktır.

Özelleştirmelere devam edilecektir. Kamunun elektrik dağıtımı ve şeker üretimi alanlarından tamamen çekilmesi; telekomünikasyon ve liman işletmeciliğindeki payının ise azaltılması hedeflenmektedir.

Kuruluşları tamamlanan kalkınma ajansları faaliyete geçirecektir.

Devlet yardımları şeffaflaştırılacak ve etkinleştirilecektir.

Esnek istihdam biçimleri yaygınlaştırılacaktır.

Yeni üniversitelerin beşerî ve fiziki altyapıları güçlendirilerek büyüme sürecine katkıları artırılacaktır.

Kaçakçılıkla mücadele etkinleştirilecektir.

İstanbul'un Finans Merkezi Projesi uygulamasına başlanacaktır.

Avrupa Birliği müktesebatına uyumun gerekli kıldığı düzenlemeler hayata geçirilecektir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; vergi politikalarımızın temel amacı, büyüme ve istihdam politikalarını destekleyici, makroekonomik politikalarla uyumlu, ekonomik krizlere karşı kırılganlıkları azaltıcı etkin ve basit bir vergileme sisteminin oluşturulması olarak özetlenebilir.

Bu amaca ulaşabilmek için bir taraftan yatırım ortamının iyileştirilmesi, diğer taraftan da kayıtlı ekonomiye geçiş sürecinin hızlandırılması gerekmektedir.

Bu da ancak anlaşılabilir ve saydam bir vergi mevzuatı, öngörülebilir bir vergi yükü, düşük oranlı-geniş tabanlı bir vergi sistemi ve etkin bir vergi idaresi ile sağlanabilecektir.

Ülkemiz ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak ekonomik gelişmeyi ve canlanmayı artıracak şekilde vergi politikalarımızı son yıllarda sürekli olarak geliştirdik.

Küresel krizin etkilerini en aza indirmek amacıyla tüm dünyada, bütün dünyada bir takım tedbirler alındı. Ülkemizde de geçici süreyle uygulanmak üzere bazı vergi indirimleri uygulamaya konuldu. Bu kapsamda, mart ayından itibaren üç ay süreyle uygulanmak üzere;

Motorlu araçlarda ÖTV indirimine gidildi.

Elektronik ve beyaz eşyada ÖTV oranları sıfırlandı.

Net alanı 150 metrekare ve üzeri olan konutlarla iş yeri teslimleri için KDV oranı yüzde 8'e indirildi.

Ev ve ofis mobilyaları, bilgisayar, bilişim ve büro makineleri, sanayi ve iş makineleri için KDV oranı yüzde 8'e indirildi.

Bazı tapu işlemleri üzerinden binde 15 oranında alınan tapu harçları binde 5 olarak belirlendi.

Haziran ayında, vergi oranı indirilen mal ve işlemlerden bazılarında bu uygulamaya son verilirken, bazı mal ve işlemlerde ise uygulama üç ay, kısmi olarak uzatıldı. Bu kapsamda;

Motorlu araçlarda, elektronik ve beyaz eşyada ÖTV indirimi ile ev ve ofis mobilyaları ve bilgisayar, bilişim ve büro makinelerinde KDV indirimi, 30 Eylül 2009 tarihine kadar uygulandı.

Ayrıca, bankalar ve finansman şirketlerince kullanılan tüketici kredilerindeki Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi oranı yüzde 15'ten yüzde 10'a indirildi.

"Varlık Barışı" olarak bilinen Bazı Varlıkların Millî Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun'unun yürürlük tarihi bu yıl sonuna kadar uzatıldı.

Varlık Barışının birinci uygulama döneminde yurt içi ve yurt dışından toplam 14,8 milyar lira beyan edildi. Bu beyan üzerinden 419 milyon lira vergi tahakkuk ederken bu tutarın 204 milyon liralık kısmı tahsil edildi. İkinci uygulama döneminde ise 17 Ekim 2009 tarihi itibarıyla 3 milyar 29 milyon lirası yurt içi, 1 milyar 98 milyon lirası yurt dışı olmak üzere toplam 5 milyar 28 milyon liralık bir beyan gerçekleşmiştir.

Avrupa Birliğinin yatırımları teşvik sistemiyle uyumlu bölgesel ve sektörel yatırım teşvik mevzuatı oluşturuldu ve az gelişmiş bölgelerde kurumlar vergisi oranı yüzde 2'ye kadar indirilerek tahsilinden vazgeçilen vergiler dolayısıyla yatırıma yüzde 70'e kadar bir katkı yapılması öngörüldü.

Kurumlar Vergisi Kanunu'na eklenen geçici madde ile 31/12/2009 tarihine kadar KOBİ'lerin birleşmeleri sonucunda ortaya çıkacak kârlar, kurumlar vergisinden istisna edildi. Ayrıca, birleşme sonrası üç hesap dönemi boyunca, birleşilen kuruma, indirimli kurumlar vergisi oranı da uygulanmaya devam edilecek.

Bu düzenleme ile KOBİ'lerin mali yapılarının güçlendirilmesi, ölçek verimliliğinin sağlanması, rekabet ortamına uyum kapasitelerinin geliştirilmesi ve istihdam düzeylerinin artırılması amaçlandı.

Kablolu, kablosuz ve mobil internet servis sağlayıcılığı hizmetine ilişkin özel iletişim vergisi de yüzde 15'ten yüzde 5'e indirildi.

Hisse senedi kazançlarında yerli yatırımcılara uygulanan yüzde 10 oranındaki gelir vergisi stopajı sıfıra indirilerek yerli ve yabancı yatırımcılar arasındaki vergi uygulama farklılığı da ortadan kaldırıldı.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 11

Menkul kıymet yatırım fonları ile menkul kıymet yatırım ortaklıklarının sermaye piyasasında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri gelirlere, BSMV muafiyeti getirildi.

Tarım ürünlerinde standardizasyon sağlanarak oluşturulacak ürün sertifikalarının elektronik olarak ticaretinin yapılmasını sağlayacak olan tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin teşvik edilmesi amacıyla, ürün senetlerinin KDV'siz dolaşması sağlandı.

Ayrıca, bu senetlerin elden çıkarılmasından doğan kazançlar, 2014 yılının sonuna kadar gelir ve kurumlar vergisinden istisna edildi.

30 Haziran 2010 tarihine kadar tescili silinecek ve hurdaya çıkarılacak 1979 veya daha eski model motorlu taşıtlar için vergi ve ceza affı getirildi.

Süresi 2008 yılında sona eren 5084 sayılı Teşvik Kanunu'nda değişiklik yapılarak 49 ile yönelik uygulanan gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi işveren hissesi desteği ve enerji desteğinin uygulama süresi bu yıl sonuna kadar uzatıldı.

ARGE personelinin yararlandığı vergi indirimi desteği yeniden düzenlenerek desteğin beş yıl boyunca doğrudan firmalara verilmesi sağlandı.

ARGE ve destek personelinin, çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisi 2013 yılının sonuna kadar; doktorali olanlar için de yüzde 90'ının, diğerleri için yüzde 80'inin verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilmesini sağlayan düzenleme de hayata geçirildi.

Türk vatandaşlarının sahip olduğu teknelerin ülkemiz gemi siciline kaydedilmesini özendirmek amacıyla, özel amaçla kullanılan yat, kotra ve her türlü motorlu teknelerden alınan motorlu taşıtlar vergisi kaldırıldı. 22 Ağustos - 30 Kasım 2009 tarihleri arasında uygulanmak üzere ÖTV oranı sıfıra, KDV oranı ise yüzde 1'e indirildi.

Sayın Başkan, değerli üyeler; dünyadaki gelişmelere paralel olarak, yeni Kurumlar Vergisi Kanunu, transfer fiyatlandırması, kontrol edilen yabancı kurum kazançları, zararlı vergi rekabeti ile mücadele gibi gelişmiş ülke vergi kanunlarında yer alan vergi güvenlik müesseselerini de içerecek şekilde yenilenerek 2006 yılı başından itibaren yürürlüğe girdi.

Bu Kanun ile kurumlar vergisi oranı yüzde 30'dan yüzde 20'ye indirildi. Böylece, kurum kazançları üzerindeki vergi yükü, yüzde 44'ten yüzde 34'e düştü. Bu çerçevede baktığımız zaman OECD ülkeleri arasında Türkiye en düşük ülkelerden bir tanesidir. Bu durumda kurumların üzerindeki vergi yükü bakımından yüzde 41,4 olan OECD ortalamasının da epey altına düşmüş bulunuyoruz. İktidara geldiğimizde OECD ülkeleri arasında en yüksek vergiye sahip iken şimdi en düşük seviyelere gelmiş bulunuyoruz.

Türkiye, OECD ülkeleri arasında 2002 yılında en düşük kurumlar vergisi oranına sahip 17'nci ülke iken bugün en düşük 5'inci ülke konumuna gelmiştir. 2009 yılı itibarıyla kurumlar vergisi oranı Yunanistan'da yüzde 25, İtalya'da yüzde 27,5, İngiltere'de yüzde 28, Almanya'da yüzde 30,2, Fransa'da yüzde 34,4 ve ABD'de ise yüzde 39,1'dir.

Aynı şekilde, Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan değişiklikle gelir vergisi tarifesindeki dilim sayısı önce 6'dan 5'e, sonra 4'e indirildi, en yüksek vergi oranı ise yüzde 45'ten yüzde 35'e düşürüldü. Türkiye OECD ülkeleri içerisinde gelir vergisi oranı bakımından en üst dilime göre 2002 yılında en yüksek 9'uncu ülke iken, bugün yüzde 35 ile 19'uncu sıraya gerilemiştir. Gelir Vergisi oranının en üst dilimi birçok ülkede yüzde 40 ile 50 arasında değişmektedir.

OECD hesaplamalarına göre, 2007 yılında Türkiye'de gelir ve kazanç üzerinden alınan vergilerin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı maalesef sadece yüzde 5,6, OECD ortalaması ise yüzde 13,5'dir. Bu da tabii ki önümüzdeki dönemde bu alanda atmamız gereken, özellikle verginin tabana yayılması anlamında atmamız gereken adımların ne kadar zaruri olduğunu göstermektedir.

2007 yılında vergi sisteminin sadeleştirilmesi ve vergi adaletinin sağlanması kapsamında ücretlilerde vergi indirimi uygulaması kaldırılarak asgari geçim indirimi uygulaması getirilmiş ve 2008 yılı başından itibaren de uygulamaya konulmuştur.

Buna göre, medeni ve ailevi durumu dikkate alarak asgari ücretin yarısından başlamak üzere ücretlilerin gelirlerinin büyük bir kısmının, bazı durumlarda ise tamamının vergi dışı bırakılması sağlanmıştır.

Diğer taraftan, 5763 sayılı Kanun'la 1 Ekim 2008 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, özel sektörde istihdam edilen sigortalılar için ödenen malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden işveren hissesine isabet eden tutarın yüzde 5'lik kısmının Hazine tarafından karşılanması uygulaması getirildi.

Bütün bu uygulamalar neticesinde, ülkemizde istihdam üzerindeki vergi yükü önemli ölçüde azaltılmıştır ve ülkemiz, OECD ülkeleri arasında istihdam üzerindeki en yüksek vergi yükü sıralamasında 2007 yılında ikinci sırada yer alırken, yedi basamak gerileyerek 9'uncu sıraya gelmiştir.

Avrupa Birliği ve OECD ülkelerinde, ülkemizden farklı olarak sosyal güvenlik primleri de dolaysız vergiler ile birlikte değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Ülkemizdeki vergi rakamlarının OECD ve Avrupa Birliği ülkeleri ile sağlıklı bir kıyaslamasının yapılabilmesi için sosyal güvenlik primlerini de hesaplamalara dâhil etmemiz gerekmektedir.

Bu çerçevede, 2008 yılı için sosyal güvenlik primleri dâhil ve iadeler hariç tutulmak üzere toplam vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerin payı yüzde 47,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda ülkemizdeki dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı diğer ülkelerin çok üzerinde de değildir. Bu oran, Meksika'da yüzde 56,3, İzlanda'da yüzde 42,3, Portekiz'de 40,6'dır.

2008 yılı için sosyal güvenlik primleri hariç tutulduğunda, dolaylı vergilerin toplam vergiler içerisindeki payı yüzde 65'e çıkmaktadır. Bu oran Meksika'da yüzde 66, Slovakya'da yüzde 65, Polonya ve Portekiz'de yüzde 60 düzeyindedir.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 12

Sayın Başkan, değerli üyeler; sosyal mutabakat ve ortak akla dayanan katılımcı yaklaşım ilkelerine dayalı adil bir gelir vergisi sistemi oluşturmak ve böylece ekonomide sürdürülebilir bir büyümeyi ve verimlilik artışını desteklemek amacıyla yeni bir Gelir Vergisi Kanunu hazırlığı aşağı yukarı tamamlanmıştır.

Hazırlık çalışmalarımız son aşamaya gelmiş olup yeni Gelir Vergisi Kanunu; gelişmiş ülke örnekleriyle paralel müesseseleri içeren, serbest piyasa ekonomisiyle uyumlu, yatırımları ve istihdamı teşvik eden, sürdürülebilir ekonomik büyümeyi destekleyen, vergiye gönüllü uyumu artırarak kayıtlı ekonomiye geçiş sürecini hızlandıran, geniş tabanlı, etkin ve verimli bir vergi sistemini oluşturmaya yönelik olarak yalın, kolay anlaşılır ve kolay uygulanabilir bir kanun olması öngörülmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu Tasarısı'nı kısa bir süre içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmayı hedefliyoruz.

Yeni gelir vergisi reformuyla veraset vergisi kaldırılarak, ivazsız intikallerin gelir vergisi kapsamına dâhil edilmesi öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; kayıt dışı ekonomi ile etkin bir şekilde mücadele etmek ve mükellef odaklı bir yaklaşımla artan mükellef beklentilerine en iyi şekilde cevap verebilmek amacıyla;

2007 yılında faaliyete geçirdiğimiz Vergi İletişim Merkezinde ve 2008 yılında kurduğumuz Mükellef Hizmetleri Merkezlerinde sunduğumuz danışmanlık hizmetleri nicelik ve nitelik olarak çeşitlendirilerek sürdürülecektir.

İnternet'ten beyanname göndermek isteyen mükelleflere yardımcı olmak üzere bilgi işlem merkezimizde hizmet veren bir Çağrı Merkezi kuruldu.

Kısa Mesaj Bilgilendirme Servisi ile kullanıcılara otomatik bildirimlerin iletilmesi ve kullanıcıların sorgulama yaparak cevap alması şeklinde hizmet verilmeye de başlanmıştır.

Kayıt dışı ekonomi ile kararlı bir şekilde mücadele etmek amacıyla oluşturulan 2008-2010 yılı Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Planı uygulanmaya başlanmıştır.

Konut kredileri ve tapu bilgilerinden hareketle satılan konutların gerçek değeri tespit edilerek konut satıcılarının hasılatlarını doğru beyan etmeleri hususunda gönüllü uyum-inceleme çalışmaları sürdürülmektedir.

İncelenecek kurumlar vergisi mükelleflerinin seçiminde kullanılmak üzere başlatılan "Merkezi Risk Analizi ve Katmanlaştırma (MERAK) Projesi" çalışmasına devam edilmektedir.

KDV İadesi Risk Analizi Projesi kapsamında bütün KDV mükellefleri, yazılımı tamamlanan bilgisayar programı aracılığıyla hem vergisel uyum hem de sahte fatura düzenleme risklerini tespit anlamında puanlamaya tabi tutuldu.

Mükelleflerin vergi ödemelerini kolaylaştırmak amacıyla vergi tahsilat yetkisi verilmiş bulunan yirmi beş banka ve PTT, elektronik tahsilat yapmakta olup, bu sayede vergi tahsilatının daha hızlı ve hatasız bir şekilde yapılması sağlanmaktadır.

Kamu alacaklarının süratle tahsili, takip masraflarının ve idare ile ilgili kurumların iş yükünün azaltılması, zaman tasarrufu sağlanması ve haciz uygulamalarının elektronik ortamda yapılması amacıyla elektronik haciz (e-haciz) projesi geliştirildi. Çalışmaları tamamlanan otuz altı banka ve tüm vergi dairelerinde pilot olarak projenin uygulanmasına başlandı.

Kredi Kartı ile Vergi Tahsilatı Projesi kapsamında, protokol yapılan bankalar aracılığıyla 2009 yılı Ocak ayı içerisinde kredi kartı ile tahsilat uygulaması başlatıldı. Projenin kapsamının genişletilmesi konusunda çalışmalar devam etmektedir.

Ülke çapında e-fatura uygulamasına imkân verecek e-Fatura Genel Tebliği ve ilgili teknik dokümanların 2009 yılı içinde yayınlanarak uygulamaya başlanması ve 2010 yılı içinde de uygulamanın geliştirilmesi planlanmaktadır.

Veri Ambarının inceleme ve denetim çalışmalarına kaynak teşkil edecek yeni veriler ile güçlendirilmesi amacıyla çeşitli kurum ve kuruluşlardan alınacak bilgilerin altyapısı ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir.

2010 yılında ülkemiz genelinde "Özelge Otomasyon Sistemi"ne geçilmesi planlanmaktadır.

Bu arada, Özelge Sistemi'ni de tabii ki yeniden yapılandıracağız.

Sayın Başkan, değerli üyeler; önümüzdeki dönemde ülkemizin küresel ekonomide rekabet gücünü artıracak ve daha büyük bir küresel aktör hâline gelmesini sağlayacak ekonomik ve mali politikalar izlemeye devam edeceğiz.

Ekonomimizin yapısal dönüşümünü sağlayacak reformlara kararlılıkla devam edeceğiz. Bu suretle ülkemiz yatırımlar için bir cazibe merkezi olma niteliğini sürdürecektir.

Küresel ekonomilerde krizler ve dalgalanmalar her zaman olabilir. Önemli olan önümüze çıkan her zorluğu kolayca bertaraf edebilecek şekilde hazırlıklı olmaktır. Bu anlamda, krizi bir fırsat bulup reformları uygulamaya koymak gerekir.

2002 yılından beri uygulamakta olduğumuz reformlar sayesinde, bu krize sağlam temeller üzerinde girdik. İktidarımız döneminde gerçekleştirdiğimiz yapısal reformlar ve krize karşı aldığımız önlemler neticesinde, Türkiye'de toparlanmanın küresel ekonomiye göre biraz daha güçlü olacağını ben düşünüyorum. Türkiye'nin demografik yapısı ve büyük girişimci kültürü buna oldukça müsaittir.

Önümüzdeki süreçte gelişmeleri yakından takip ederek mali disiplinden ve yapısal reformlardan taviz vermeden gerekli her türlü önlemi almaya devam edeceğiz.

Bu koşullar altında bir yandan krize karşı önlemler alırken, diğer yandan geçtiğimiz yıllarda elde ettiğimiz kazanımları korumak gibi zorlu bir görevimiz var.

Türkiye, nüfus dinamikleriyle, girişimcilik ruhuyla ve coğrafi konumuyla gelecek vadeden bir ülkedir. Hükümetimiz bu potansiyelin sadece kâğıt üzerinde olmadığını, son dönemdeki performansıyla bu potansiyelin gerçekleştirilebileceğini göstermiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2010 yılı bütçesi, küresel krizin yarattığı tahribatı azaltacak, sürdürülebilir büyüme ve kalkınmayı sağlayacak, istikrarın ve refahın artırılmasını dikkate alan ve orta vadeli perspektifle hazırlanmış bir bütçedir.

T B M M

Tutanak Müdürlüğü

Tarih : 26.10.2009

Grup :

Giriş:

Sayfa : 13

Bütçemizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Yapacağınız yoğun ve yorucu çalışmalar için Hükümetim ve şahsım adına sizlere şimdiden teşekkür ediyorum. Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bu arada, sizlerin ve aziz milletimizin yaklaşan Cumhuriyet Bayramlarını kutluyorum. Cumhuriyetimizin kurulmasında ve yaşatılmasında büyük katkıları olan başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere herkese şükranlarımızı ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, 2010 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Tasarısı ve 2008 yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı'yla ilgili Maliye Bakanımızın sunuşu burada sona ermiştir. Bu sunumu dolayısıyla Sayın Maliye Bakanımıza ve bu tasarıların hazırlanmasında emeği geçen Maliye Bakanlığı bürokratlarına teşekkür ediyorum.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Bu arada, Sayın Hamzaçebi'nin bir söz talebi var.

Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, Sayın Bakanın sunumunda birçok tablo var, bunlar için teşekkür ediyoruz tabii ki. Ancak Sayın maliye bakanlarının Plan ve Bütçe Komisyonundaki bütçe sunumlarında bize sunmuş olduğu alıştığımız tabloları sunumun ekinde veya ilave olarak verilen çıktıda göremedik. Örneğin, unvanlar itibarıyla memur maaşları, faiz dışı giderler, bütçe gelirleri, 2008-2009 yılı bütçe tahmini, yıl sonu gerçekleşme tahmini, 2009 hedef, gayrisafi yurt içi hasıla oranları gibi tabloları alabilmiş değiliz. Yatırımlar, ihracat, ithalat, dünya ticaret hacminin büyüklüğü gibi tablolar bu sunumda maalesef eksik. Bunları da en kısa zamanda rica ediyoruz.

Teşekkür ederim.

MALİYE BAKANI MEHMET ŞİMŞEK (Gaziantep) – Ben teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bu akşam veya yarın arkadaşlarımıza ulaştıracamız. Aslında bu metnin bir parçası olarak hazırlanmıştı ama herhâlde matbaaya giderken o dışarıda bırakılmış. Sizlere bütün tabloları –dediğim gibi- en geç yarın ulaştıracamız.

BAŞKAN - Peki, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Oturumu, 2 Kasım Pazartesi günü saat 10.00'da bütçenin tümü üzerindeki görüşmeleri yapmak üzere kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.07